



Regeringskansliet
Justitiedepartementet

Nya nätbrott och andra åtgärder för genomförandet av direktivet om bekämpning av våld mot kvinnor och våld i nära relationer (SOU 2026:34)

Sammanfattning

- Åklagarmyndigheten tillstyrker förslaget om att utvidga straffansvaret för kvinnlig könsstympning till att omfatta även den som förmår eller tillåter sådana ingrepp. Åklagarmyndigheten tillstyrker vidare att införa föreslagna brottsbeteckningar.
- Åklagarmyndigheten välkomnar förslaget om att utvidga straffansvaret för olaga integritetsintrång till att omfatta även spridning av falskt och manipulerat intimt material.
- Åklagarmyndigheten avstyrker förslaget om en särskild straffbestämelse för olaga övervakning. Åklagarmyndigheten anser, om ytterligare kriminalisering bedöms nödvändig, att sådan otillbörlig övervakning som är upprepad eller varaktig istället bör införas i straffbestämmelsen om ofredande.
- Åklagarmyndigheten motsätter sig inte förslaget om en särskild straffbestämelse för nätttrakasserier men ställer sig tveksam till behovet av ytterligare kriminalisering.
- Åklagarmyndigheten tillstyrker förslaget om en särskild straffbestämelse för olaga identitetsexponering.
- Åklagarmyndigheten avstyrker förslaget om en särskild straffbestämelse för könsbaserat näthat. Åklagarmyndigheten anser, om ytterligare kriminalisering bedöms nödvändig, att en utvidgning av straffbestämmelsen om hets mot folkgrupp istället bör övervägas.
- Åklagarmyndigheten välkomnar, utifrån ett brottsofferperspektiv, alla de i utredningen föreslagna åtgärderna i kapitel 11 samt införande av ny

lag om avlägsnande av material i kapitel 12.

- Åklagarmyndigheten avstyrker förslaget om att gradindela olaga förföljelse men tillstyrker en ändring av straffskalan. Åklagarmyndigheten tillstyrker att olaga förföljelse ska utformas på liknande sätt som bestämmelserna om fridskränkingsbrotten och hedersförtryck. Åklagarmyndigheten anser att resultatet av Kvinnofridsutredningen¹ bör inväntas, för att kunna beaktas vid beredningen av frågan om olaga förföljelse ska omfattas av häktningpresumtionen.

I de fall utredningens förslag ger anledning till synpunkter utifrån Åklagarmyndighetens verksamhet redovisas dessa i yttrandet. Yttrandet följer utredningens disposition och terminologi.

Inledande synpunkter

Åklagarmyndigheten delar utredningens intention att effektivt förebygga och bekämpa våld mot kvinnor och våld i nära relationer genom förstärkt straffrättslig lagstiftning, stärkta mekanismer för tillhandahållandet av skydd och stöd för brottsoffer samt nya förebyggande åtgärder. Åklagarmyndigheten instämmer i utredningens bedömning att Sverige i stor utsträckning lever upp till de krav som ställs i direktivet. I huvudsak handlar de synpunkter som lämnas om lagtekniska konstruktioner och förväntade tillämpningsproblem. Mot bakgrund av att det införts flera nya straffbestämmelser i fjärde kapitlet brottsbalken de senaste åren ser Åklagarmyndigheten det som problematiskt att kapitlet riskerar att bli väldigt svårt att överblicka, när det nu föreslås ytterligare fyra helt nya brott samt att olaga förföljelse föreslås bli gradindelad. Flera straffbestämmelser kommer också att bli delvis överlappande vilket riskerar att medföra gränsdragningsproblem.

11.2.1 Straffansvaret för kvinnlig könsstympning utvidgas

Åklagarmyndigheten tillstyrker att straffbestämmelsen om könsstympning utvidgas så att ansvaret för andra involverade än utförare framgår tydligare. Särskilt angeläget är det att vårdnadshavares straffansvar förtydligas genom att tillåtande av könsstympning uttryckligen straffbeläggs i lagtexten.

¹ Kvinnofrid – förstärkta åtgärder mot mäns våld mot kvinnor (dir 2026:113)

Åklagarmyndigheten tillstyrker vidare förslaget att införa föreslagna brottsbeteckningar.

6.2.2 Nuvarande straffbestämmelser

Av betänkandet framgår att ”lagens definition omfattar alla typer av åtgärder, från de mest omfattande där stora könsdelar skärs bort och slidöppningen sys igen, till de minst ingripande som prickning av klitoris med ett vasst eller spetsigt föremål”. Enligt 1 § lagen om förbud mot könsstympning av kvinnor och oskuldsingrepp på kvinnor uppställs emellertid krav på att ingreppet ska syfta till att ”stympa eller åstadkomma andra bestående förändringar i de kvinnliga yttre könsorganen.” Begränsningen till de yttre könsorganen i lagens definition medför att vissa ingrepp (exempelvis prickning som läker utan spår eller snittning inne i slidväggen) inte kan bestraffas enligt könsstympningslagen. Åklagarmyndigheten bedömer att det är önskvärt, inte minst ur ett brottsofferperspektiv, att även dessa ingrepp kan bestraffas som könsstympning. I detta sammanhang kan också nämnas att bestämmelsen om oskuldsingrepp i 1 a § samma lag talar om ingrepp i någon annans kvinnliga könsorgan, utan begränsning av om det skett i det inre eller det yttre. En förändring av definitionen av könsstympning framstår därmed även som ändamålsenligt ur ett enhetlighetsperspektiv. Åklagarmyndigheten välkomnar därför att definitionen av könsstympning omfattas av utredningen Barnfrid – förstärkta åtgärder mot sexuella kränkningar av barn och barnpornografibrott (dir 2026:102).

11.2.2 Straffansvar införs för spridning av falskt och manipulerat intimt material

Åklagarmyndigheten välkomnar förslaget om att utvidga straffansvaret för olaga integritetsintrång till att omfatta även spridning av falskt och manipulerat intimt material. Utredningens förslag omfattar dock inte att utan samtycke framställa och inneha manipulerat intimt material skildrande personer över 18 år – under förutsättning att materialet inte sprids.² Med spridning avses enligt utredningen att materialet görs tillgängligt för fler än ett fåtal personer, vilket innebär att det är straffritt att tillgängliggöra material för enbart ett fåtal personer.

² Se Svea hovrätt mål B 607-26: AI-manipulerade bilder som innehåfts men inte spridits har inte utgjort olaga integritetsintrång och inte heller sexuellt ofredande då målsägandena inte fått kännedom om innehavet förrän polis berättat detta för målsägandena.

Åklagarmyndigheten anser, till skillnad från utredningen, att även innehav av falskt och manipulerat intimt material utan målsägandens vetskap eller samtycke kan innebära en så pass påtaglig kränkning av målsägandens personliga integritet att man bör överväga om även det ska kriminaliseras. En sådan kriminalisering skulle harmonisera väl med att sexualbrott kan begås mot en omedveten målsäganden och den i svensk lagstiftning gällande principen om sexuellt självbestämmande.

11.2.3 Ett utvidgat straffansvar för otillbörlig övervakning som är upprepad eller varaktig

Införandet av en ny straffbestämmelse om olaga övervakning skulle innebära att otillbörlig övervakning kan vara straffbart som tre olika brott i fjärde kapitlet brottsbalken med snarlika skaderekvisit. Detta riskerar att medföra stora tillämpningssvårigheter. Åklagarmyndigheten har svårt att föreställa sig konkreta situationer där en otillbörlig övervakning som är upprepad eller varaktig inte skulle träffas av straffansvar som psykiskt våld eller ofredande. Uppskattningsvis rör sig detta om ett mycket begränsat antal ageranden. Det är Åklagarmyndighetens uppfattning att otillbörlig övervakning som är upprepad eller varaktig alltid bör innebära, i vart fall, en kännbar kränkning av den utsattes frid och således vara brottslig som ofredande. Till skillnad från utredningen anser därför Åklagarmyndigheten att straffbestämmelserna om psykiskt våld och ofredande kriminaliserar de ageranden som direktivet avser att kriminalisera.

Åklagarmyndigheten anser att, om behovet av ett starkare skydd ändå anses föreligga, det kan åstadkommas genom en mindre ingripande förändring av straffbestämmelsen om ofredande. Det är därmed inte nödvändigt att införa en ny straffbestämmelse om olaga övervakning. Detta skulle innebära en bättre lagteknisk konstruktion och vara mer ändamålsenligt. Åklagarmyndigheten föreslår att man i den fortsatta beredningen överväger att utvidga straffbestämmelsen så att otillbörlig övervakning som är upprepad eller varaktig istället införs i straffbestämmelsen ofredande i 4 kap. 7 § brottsbalken. I samband med en sådan beredning kan även en höjning av straffskalan övervägas, förslagsvis till fängelse i högst två år.

För det fall regeringen väljer att gå vidare med en särskild straffbestämmelse anser Åklagarmyndigheten att det i den fortsatta beredningen bör förtydligas med exempel vilka konkreta ageranden som avses med kriminaliseringen och

som inte skulle utgöra brotten psykiskt våld eller ofredande.

11.2.4 Nättrakasserier kriminaliseras

Åklagarmyndigheten motsätter sig inte förslaget om en särskild straffbestämmelse för nättrakasserier men ställer sig tveksam till behovet av ytterligare kriminalisering. Möjligheten att åtala flera personer för att ha agerat tillsammans och i samförstånd föreligger redan. Medgärningsmannaskap är inte enligt lag straffskärpande men leder ofta till en skärpt syn på straffvärdet då det anses försvårande att agera i grupp. Med beaktande av de bevisproblem som utredningen lyfter är det också rimligt att ställa sig frågan vad genomslaget för en ny straffbestämmelse kommer att bli.

Brottsbeteckning, straffskala och straffbestämmelsens placering

Nättrakasserier föreslås att införas i 4 kap. 9 d § brottsbalken. De andra brotten som ryms inom 4 kap. 9 a-c §§ är olovlig avlyssning, förberedelse till brytande av post- och telehemlighet, kränkande fotografering och olovlig avlyssning samt dataintrång. Åklagarmyndigheten ställer sig frågande till placeringen då agerandena som utredningen avser att kriminalisera bättre överensstämmer med olaga hot och ofredande som är placerade i 4 kap. 5 § respektive 4 kap. 7 § brottsbalken.

11.2.5 Straffansvar införs för olaga identitetsexponering

Åklagarmyndigheten tillstyrker förslaget om en särskild straffbestämmelse för olaga identitetsexponering. Åklagarmyndigheten ser dock att det kan uppstå gränsdragningsproblem. Detta avseende vad som är att se som spridning i syfte att uppmåna till våld eller annan handling som är ägnad att medföra allvarlig skada och spridning som sker endast i syfte att uppmåna andra att rikta missnöje mot en persons åsiktsyttringar.

11.2.6 Könsbaserat näthat kriminaliseras

Åklagarmyndigheten avstyrker förslaget om en särskild straffbestämmelse för könsbaserat näthat.

Enligt direktivet får medlemsstaterna välja att straffa enbart sådana gärningar som är ägnade att vara störande för allmän ordning, hotfulla, otillbörliga eller

kränkande. Flera av de ageranden som straffbestämmelsen könsbaserat näthat avser att träffa är redan kriminaliserade i Sverige som uppvigling, olaga hot, ofredande och förolämpning. Sedan den 1 juli 2025 är också kön en försvårande omständighet vilket följer av lydelsen i 29 kap. 2 § p.7 brottsbalken där det framgår att det ska anses försvårande om ett motiv för brottet varit att kränka en person, en folkgrupp eller annan sådan grupp av personer på grund av kön.

De ageranden som skulle träffas av straffbestämmelsen könsbaserat näthat och som idag inte är kriminaliserade är dels hot som inte är ägnade att framkalla allvarlig rädsla dels missaktningar som inte når upp till de skaderekvisit som krävs för att agerandena ska utgöra ofredande eller förolämpning. Uppskattningsvis rör sig detta om ett mycket begränsat antal ageranden.

Av utredningen framgår att ett alternativ till en ny straffbestämmelse är att utvidga bestämmelsen om hets mot folkgrupp men att det blir en mer omfattande lagstiftningsprocess med hänsyn till de särskilda följdregleringar som då krävs. Därför föreslår utredningen istället en ny straffbestämmelse som till sitt innehåll motsvarar hets mot folkgrupp men med en begränsning till meddelanden som sprids med tekniskt hjälpmedel. Detta innebär att uppmaningar till våld, hot och uttryck för missaktning med anspelning på kön som framförs utan tekniskt hjälpmedel alltså inte kriminaliseras, inte heller uttalanden som sker i grundlagsskyddade medier eftersom det föreslagna brottet, till skillnad från hets mot folkgrupp, inte föreslås vara ett tryck- och yttrandefrihetsbrott. Rimligen borde agerandet vara lika straffvärt om det sprids utan tekniskt hjälpmedel alternativt i grundlagsskyddad media. Att införa kön som grupp i straffbestämmelsen om hets mot folkgrupp skulle således innebära en mer ändamålsenlig och samstämmig lagstiftning.

Åklagarmyndigheten anser, om ytterligare kriminalisering bedöms nödvändig, att en utvidgning av straffbestämmelsen om hets mot folkgrupp istället bör övervägas.

12.1 En ny lag om avlägsnande av material med anknytning till vissa nätbrott ska införas

Åklagarmyndigheten välkomnar den nya lagen om avlägsnande av material.

I det fortsatta beredningsarbetet är det önskvärt med förtydliganden av vad som avses med innehåll som utgör led i något av de angivna brotten. Exempelvis om det endast är material hänförligt till fullbordade brott som omfattas av den nya lagstiftningen eller om material redan vid försök och förberedelse omfattas. Ett annat konkret exempel är inlägg eller meddelanden som ensamma inte når upp till att utgöra brottet nätrakasserier men som tillsammans med andra inlägg skulle kunna nå upp till att utgöra brott.

13.1 Brottet grov olaga förföljelse ska införas

Åklagarmyndigheten är positiv till utredningens intention att se allvarligare på olaga förföljelse men anser att detta bör åtgärdas på ett annat lagtekniskt sätt än det som utredningen föreslår.

Åklagarmyndigheten avstyrker förslaget om att gradindela brottet olaga förföljelse. Åklagarmyndigheten föreslår istället att straffminimum för olaga förföljelse höjs från en månads fängelse till sex månaders fängelse samt att straffmaximum höjs från fyra års fängelse till sex års fängelse. I den fortsatta beredningen bör det övervägas att ändra brottsbeteckning från olaga förföljelse till grov olaga förföljelse för att därigenom tydligare signalera brottets allvar och för harmonisering med utformningen av fridskränkingsbrotten.

I propositionen Förbättrat skydd mot stalkning (prop. 2010/11:45) framfördes att det saknades behov av att dela in olaga förföljelse i grader med hänsyn till att den valda lagtekniken i sig innebar en kvalificering av de ingående brotten. En gradindelning bedömdes dessutom innebära påtagliga tillämpnings-svårigheter med hänsyn till principerna om konkurrens mellan brott. Detta är synpunkter som Åklagarmyndigheten delar och som alltjämt föreligger och talar mot att gradindela olaga förföljelse. I och med införandet av psykiskt våld den 1 juli 2026 kan ageranden som tidigare kunde vara underbrott i olaga förföljelse nu anses vara upprepade kränkningar och straffas som psykiskt våld. Enligt Åklagarmyndigheten innebär det att lagstiftaren redan indirekt har infört en gradindelning av de mindre allvarliga kränkningar och gärningar som skulle kunna bli aktuella och att då införa ytterligare en gradindelning skulle medföra

att de tillämpningsproblem som redan finns försvåras ytterligare. Inte heller fridskränkingsbrotten och hedersförtryck är gradindelade. Att då gradindela olaga förföljelse skulle innebära en bristande systematik i brottsbalken och inte bidra till harmonisering.

Att höja straffskalan avseende olaga förföljelse skulle leda till samma resultat som införandet av ett grovt brott nämligen att man ser allvarigare på brottet samt kan döma ut hårdare straff. Samtidigt skulle en ändring av straffskalan istället för gradindelning kunna förhindra tillämpningsproblem och konkurrensfrågor samt bristande harmonisering och systematik. Huruvida förföljelsen har varit mycket intensiv eller omfattande eller annars varit av särskilt hänsynslös art bör istället för att kvalificera brottet som grovt vara något som kan beaktas vid bestämmandet av straffvärdet vid olaga förföljelse. Det kan bidra till att hela den befintliga straffskalan används i större utsträckning. Åklagarmyndigheten välkomnar därför att en översyn av straffskalan för olaga förföljelse omfattas av utredningen Kvinnofrid – förstärkta åtgärder mot mäns våld mot kvinnor.

Utredningen gör vidare gällande att det ”under särpräglade omständigheter kan finnas anledning att döma för både olaga förföljelse och fridskränkingsbrott eller hedersförtryck.” Om tidigare tillämpning där olaga förföljelse tydligt uttryckts vara subsidiär till fridskränkingsbrotten nu ska frångås behöver detta i den fortsatta beredningen ytterligare motiveras.

13.3 Grov olaga förföljelse ska omfattas av häktningspresumtion

Mot bakgrund av att en översyn av straffskalan för olaga förföljelse omfattas av utredningen Kvinnofrid – förstärkta åtgärder mot mäns våld mot kvinnor anser Åklagarmyndigheten att resultatet av den utredningen bör inväntas, för att kunna beaktas vid beredningen av frågan om olaga förföljelse ska omfattas av häktningspresumtionen.

15.4 Ekonomiska konsekvenser

För Åklagarmyndigheten kommer förslagen att leda till ökade kostnader. Det kommer att bli fler brottsmisstankar att hantera och de nya brotten kan också förväntas leda till att fler förundersökningar ska ledas av åklagare. Inledningsvis kan myndigheten också få något högre kostnader på grund av behovet av utbildnings och informationsinsatser riktade till åklagare samt anpassningar av

myndighetens IT-stöd. Utredningen uppskattar kostnaderna till 1,8 miljoner kronor. Åklagarmyndigheten ställer sig tveksam till beräkningen. Bedömningen av hur kostnadsökningarna kan hanteras påverkas vidare av vilka anslag Åklagarmyndigheten får från 2027 och framåt. Det skulle därför vara lämpligt att konsekvenserna av förslaget följs upp och utvärderas när den nya lagstiftningen, som föreslås träda i kraft den 14 juni 2027, har varit ikraft en tid.

Detta yttrande har beslutats av riksåklagaren Katarina Johansson Welin efter föredragning av kammaråklagaren Sofia Bryngelsson. I den slutliga handläggningen av ärendet har också tf. rättschefen Marie Skåninger och vice överåklagaren Eva Johnsson deltagit.

Katarina Johansson Welin

Sofia Bryngelsson

Kopia till
Kommunikationsavdelningen
Rättschefen
Biblioteket